

Regeringens proposition

1988/89:114

om allmänna helgdagar

Prop.
1988/89:114

Regeringen föreslår riksdagen att anta de förslag som har tagits upp i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 23 februari 1989.

På regeringens vägnar

Ingvar Carlsson

Laila Freivalds

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att de spridda bestämmelser som för närvarande reglerar allmänna helgdagar ersätts med en ny lag i ämnet.

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 1990.

Lag om allmänna helgdagar

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Med allmän helgdag avses i lag eller annan författning söndagar, däribland påskdagen och pingstdagen, nyårsdagen, trettondedag jul, första maj, juldagen och annandag jul, även när de inte infaller på en söndag, långfredagen, annandag påsk, Kristi himmelsfärdsdag, annandag pingst, midsommardagen och alla helgons dag.

2 § Av de i 1 § angivna helgdagarna infaller

nyårsdagen	den 1 januari
trettondedag jul	den 6 januari
långfredagen	fredagen närmast före påskdagen
påskdagen	söndagen närmast efter den fullmåne som infaller på eller närmast efter den 21 mars
annandag påsk	dagen efter påskdagen
Kristi himmelsfärdsdag	sjätte torsdagen efter påskdagen
pingstdagen	sjunde söndagen efter påskdagen
annandag pingst	dagen efter pingstdagen
midsommardagen	den lördag som infaller under tiden den 20–26 juni
alla helgons dag	den lördag som infaller under tiden den 31 oktober—den 6 november
juldagen	den 25 december
annandag jul	den 26 december.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1990.

Genom lagen upphävs

1. förordningen den 4 november 1772 angående sabbatens firande samt vissa helgdagars flyttning eller indragning,

2. lagen (1938:107) om den 1 majs likställande i vissa hänseenden med allmän helgdag, samt

3. lagen (1952:48) angående tiden för firandet av Marie bebådelsedag, midsommardagen och allhelgonadagen.

Lag om ändring i kyrkolagen

Härigenom föreskrivs att 14 kap. 1 § kyrkolagen skall upphöra att gälla vid utgången av år 1989.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 23 februari 1989

Närvarande: statsministern Carlsson, ordförande, och statsråden Hjelm-Wallén, Göransson, Gradin, Dahl, R. Carlsson, Hellström, Johansson, Hultström, Lindqvist, G. Andersson, Lönnqvist, Thalén, Nordberg, Engström, Freivalds, Wallström, Löw, Persson

Föredragande: statsrådet Freivalds

Proposition om allmänna helgdagar

1 Inledning

Under våren 1983 tillsattes kyrkoförfattningsutredningen (särskild utredare: hovrättspresidenten Carl Axel Petri) med uppgift att se över regelbeståndet rörande svenska kyrkan m. m.

Utredningen överlämnade i mars 1987 sitt slutbetänkande (SOU 1987:4 och 5) En ny kyrkolag m. m. I betänkandet har utredningen bl. a. lagt fram förslag till en lag om allmänna helgdagar. Utredningens lagförslag bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga*.

Betänkandet har remissbehandlats och en sammanställning av remissvaran har publicerats i departementspromemorian (Ds 1988:31) Remissyttrandet över kyrkoförfattningsutredningens slutbetänkande (SOU 1987:4 och 5) Kyrkoförfattningar II En ny kyrkolag m. m.

Regeringen beslutade den 2 juni 1988 (Reg. Skr. 1988:2) att inhämta kyrkomötets yttrande över förslag om upphävande av bl. a. de bestämmelser som nu reglerar kyrkliga helgdagar, nämligen

- 14 kap. 1 § kyrkolagen,
- förordningen den 4 november 1772 angående sabbatens firande samt vissa helgdagars flyttning eller indragning, samt,
- lagen (1952:48) angående tiden för firandet av Marie bebådelsedag, midsommardagen och allhelgonadagen.

Kyrkomötet har i sitt yttrande tillstyrkt förslaget. Yttrandet (kyrkomötets skrivelse 1988:12 och kyrkolagsutskottets betänkande 1988:10) finns intaget som bilaga 1 och 2 till prop. 1988/89:17 om upphävande av vissa kyrkoförfattningar, m. m.

I skrivelser till justitiedepartementet har föreslagits att bl. a. den internationella kvinnodagen den 8 mars och nationaldagen den 6 juni skall vara allmänna helgdagar.

Mitt förslag: En ny lag om de dagar som är allmänna helgdagar ersätter de nuvarande bestämmelserna i ämnet utan några ändringar i sak.

Utredningens förslag överensstämmer i sak med mitt.

Remissinstanserna har i allt väsentligt tillstyrkt utredningens förslag.

Kyrkomötet har tillstyrkt att de bestämmelser som nu reglerar kyrkliga helgdagar upphävs (KL 1988:10 s. 8–9, kskr. 12).

Skälen för mitt förslag: De grundläggande bestämmelserna om helgdagar finns i 14 kap. 1 § i 1686 års kyrkolag. Sedan denna bestämmelse tillkom har väsentliga ändringar gjorts i den ursprungliga regleringen. Det har skett genom förordningen den 4 november 1772 angående sabbatens firande samt vissa helgdagars flyttning eller indragning samt lagen (1952:48) angående tiden för firandet av Marie bebådelsedag, midsommardagen och allhelgonadagen. Utöver de allmänna helgdagar som samtidigt är kyrkliga högtider och som regleras i dessa bestämmelser räknas även första maj som helgdag enligt lagen (1938:107) om den 1 majs likställande i vissa hänseenden med allmän helgdag.

Genom föreskrifter i olika författningar är flera funktioner knutna till helgdagsbegreppet. Det gäller framför allt föreskrifter som reglerar när åtgärder skall vidtas och hur tiden skall beräknas när en förfalldag e. d. infaller på en söndag eller annan allmän helgdag. Lördagar samt midsommarafton, julafton och nyårsafton är inte helgdagar men är ofta likställda med allmän helgdag. Exempel på sådana föreskrifter är 2 § lagen (1930:173) om beräkning av lagstadgad tid (2 § ändrad senast 1987:1212), 72 § växellagen (1932:130, 72 § ändrad senast 1974:757), 55 § checklagen (1932:131, 55 § ändrad senast 1974:758) och 5 § lagen (1936:81) om skuldebrev (5 § ändrad senast 1974:759).

Även föreskrifter i andra författningar knyter an till helgdagsbegreppet. Sålunda gäller t. ex. enligt 9 § semesterlagen (1977:480) bl. a. att helgdagar normalt inte räknas som semesterdagar.

Vad som är allmän helgdag är av stor rättslig och samhällsekonomisk betydelse. Det är därför angeläget att det på ett överskådligt sätt kan konstateras vilka dagar som är allmänna helgdagar. Så är emellertid inte förhållandet i dag. Frågan regleras i väsentliga delar genom otidsenliga och svåröverskådliga författningar på det kyrkliga området. Detta är enligt min mening inte tillfredsställande. Den nuvarande regleringen bör därför ersättas med en modern lagstiftning som uppfyller de krav som jag nu nämnt. Jag föreslår därför att de nuvarande bestämmelserna förs samman i en ny lag.

Lagen bör endast reglera vilka dagar som är helgdagar i borgerligt hänseende, dvs. helgdagar i betydelsen arbetsfria dagar. Vilka dagar som skall anses som helgdagar i rent kyrklig mening får bestämmas av kyrkomötet genom kyrklig kungörelse. Flertalet helgdagar kommer därvid att vara helgdagar i både kyrkligt och borgerligt hänseende.

Kyrkoförfattningsutredningen har föreslagit att den nya lagens tillämpningsområde skall avgränsas genom att det i den anges vad som i lag eller förordning avses med helgdag. En sådan avgränsning skulle emellertid medföra att föreskrifter beslutade av myndigheter under regeringen och av kommuner inte skulle komma att omfattas av tillämpningen. Jag anser därför att lagen bör ange vad som i lag eller annan författning skall avses med allmän helgdag. En sådan definition täcker även de kyrkliga kungörelserna. Om man i en sådan kungörelse vill markera att begreppet helgdag har en annan innebörd än i lagen, får det anges på något sätt, t. ex. genom att begreppet kyrklig helgdag används.

De allmänna helgdagarna bör infalla vid samma tidpunkter som nu. Några kalendariska förändringar föreslås alltså inte. Inte heller bör några nya allmänna helgdagar införas.

Som allmänna helgdagar bör, i enlighet med vad som nu gäller, förutom söndagar räknas nyårsdagen, trettondedag jul, första maj, juldagen och annandag jul, även om de inte infaller på en söndag, samt långfredagen, annandag påsk, Kristi himmelfärdsdag, annandag pingst, midsommar-dagen och alla helgons dag.

Eftersom söndagen särskilt anges som helgdag behöver i och för sig inte de allmänna helgdagar som ändå infaller på en söndag tas med i lagen. Det gäller de kyrkliga helgdagarna kyndelsmässodagen, Marie bebådelsedag, påskdagen, pingstdagen och den helige Mikael's dag. Som påpekats under remissbehandlingen bör emellertid påskdagen och pingstdagen, trots att de alltid infaller på söndagar, särskilt anges som allmänna helgdagar.

Bortsett från första maj bör det för fullständighetens skull i lagen preciseras när helgdagarna infaller. Det är särskilt angeläget i fråga om de rörliga påsk- och pingsthelgerna samt Kristi himmelfärdsdag. Därvid bör sedan gammalt vedertagna utgångspunkter användas. Av särskilt intresse är då påskdagens förläggning.

Enligt den vid kyrkomötet i Nicea år 325 antagna och inom hela kristenheten gällande påskregeln skall påskdagen firas första söndagen efter första fullmånen efter vårdagjämningen. Samtidigt fastställdes att vårdagjämningen därvid skulle förutsättas alltid infalla den 21 mars. Vid påskberäkning bortses alltså ifrån att vårdagjämningen kan infalla redan någon dag tidigare, vilket brukar vara fallet under skottår och kan inträffa även andra år.

På grundval av den regel som kyrkomötet i Nicea antagit gjordes tidigt upp särskilda tabeller för bestämmandet av påsken. Dessa tabeller modifierades vid övergången till den nuvarande gregorianska kalendern. För att långt i förväg kunna beräkna när det blir påsk och för att säkerställa att påsken skall inträffa samtidigt på hela jordklotet bygger dessa tabeller på beräkningar av en s. k. ecklesiastisk fullmåne, som i stort sett sammanfaller med den astronomiska men som ibland kan avvika från denna. Likaväl som man vid påskberäkningen bortser från när vårdagjämningen faktiskt inträffar, bortser man således också ifrån när det i astronomisk mening är fullmåne. Senare har även rent matematiska metoder för att beräkna när påsken infaller utvecklats. Dessa bygger på det årtal vars påskdatum man vill veta.

Den nya lagen bör träda i kraft den 1 januari 1990. Samtidigt bör de nuvarande bestämmelserna upphöra att gälla. Prop. 1988/89: 114

3 Upprättade lagförslag

I enlighet med vad jag nu har anfört har det inom justitiedepartementet upprättats förslag till

1. lag om allmänna helgdagar,
2. lag om ändring i kyrkolagen.

Förslagen har upprättats efter samråd med statsrådet Wallström.

4 Hemställan

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att anta förslagen.

5 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta de förslag som föredraganden har lagt fram.

Förslag till

Lag om allmänna helgdagar

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Med helgdagar i lag eller förordning avses

söndagar,

långfredagen, annandag påsk, Kristi himmelfärdsdag, annandag pingst, midsommardagen och alla helgons dag samt, i den mån de inte infaller på söndagar,

nyårsdagen, trettondedag jul, första maj, juldagen och annandag jul.

2 § Av de förut angivna helgdagarna infaller

nyårsdagen	den 1 januari
trettondedag jul	den 6 januari
långfredagen	fredagen närmast före den söndag – påskdagen – som infaller efter den första fullmåne som inträffar på eller efter den 21 mars (under skottår den 20 mars)
annandag påsk	dagen närmast efter påskdagen
Kristi himmelfärdsdag	sjätte torsdagen efter påskdagen
annandag pingst	åttonde måndagen efter påskdagen
midsommardagen	den lördag som infaller under tiden den 20–26 juni
alla helgons dag	den lördag som infaller under tiden den 31 oktober – den 6 november
juldagen	den 25 december
annandag jul	den 26 december

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1990.

2. Genom lagen upphävs lagen (1938:107) om den 1 majs likställande i vissa hänseenden med allmän helgdag.